

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ

У. ВОТ

представено на 25 ноември 2015 година¹

Дело C-441/14

**Dansk Industri (DI), от името на Ajos A/S
срещу
Наследници на Karsten Eigil Rasmussen
(Преюдициално запитване, отправено от Højesteret**

(Върховен съд, Дания)

„Преюдициално запитване — Социална политика — Директива 2000/78/ЕО — Принцип на недопускане на дискриминация, основана на възраст — Принципи на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания — Спор между частноправни субекти — Роля на националния съд — Задължение за съответстващо тълкуване — Тълкуване *contra legem*“

1. Настоящото преюдициално запитване се отнася до тълкуването на принципите на недопускане на дискриминация, основана на възраст, на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания.
2. Запитването е отправено, след като в решение *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600) Съдът е постановил, че член 2 и член 6, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите² трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която работниците с право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, изплащана от работодателя по пенсионноосигурителна схема, към която са включени преди навършването на 50-годишна възраст, само поради този факт нямат право на специално обезщетение при уволнение, предназначено да улесни професионалната реинтеграция на работниците с над 12-годишен стаж в предприятието.
3. Спорът, по който е произнесено това решение, е между служител и работодател, който е публичноправен субект. В рамките на настоящото дело два частноправни субекта спорят относно заплащането на обезщетение при уволнение, в резултат на което пред Съда се повдигат отново въпроси относно условията и реда за прилагане на правото на Съюза от националните съдилища по спорове между частноправни субекти.
4. Настоящото дело е относно спор между *Dansk Industri (DI)*, от името на *Ajos A/S*³, и правоприемниците на г-н *Rasmussen* по повод на отказа на *Ajos* да изплати на г-н *Rasmussen* обезщетение при уволнение.

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — ОВ L 303, стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7.

3 — Наричано по-нататък „*Ajos*“.

5. В настоящото заключение ще изложа съображенията защо, сезирана със спор между частноправни субекти, по отношение на които се прилага Директива 2000/78, запитващата юрисдикция е длъжна, когато прилага разпоредби на националното право в конкретното дело, да ги тълкува по начин, който дава възможност тези разпоредби да се прилагат в съответствие с текста и целта на въпросната директива. Ще обясня и защо считам, че наличието на установена национална съдебна практика, която противоречи на Директива 2000/78, не представлява пречка за изпълнението на задължението за съответстващо тълкуване от запитващата юрисдикция. Освен това ще посоча, че при обстоятелства като разглежданите в главното производство нито принципът на правна сигурност, нито този за защита на оправданите правни очаквания не са пречка за изпълнението на това задължение.

I – Правна уредба

A – Директива 2000/78

6. Съгласно член 1 от Директива 2000/78 нейната „[ц]ел[...] е да регламентира основната рамка за борба с дискриминацията, основана на религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация по отношение на заетостта и упражняването на занятие, с оглед прилагането в държавите членки на принципа за равно третиране“.

7. Член 2 от тази директива гласи:

„1. За целите на настоящата директива, „принципът за равно третиране“ означава, че няма да има пряка или непряка дискриминация[,] въз основа[...] на който и да е от признаците, посочени в член 1.

2. За целите на параграф 1:

а) проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е, било е, или би било третирано по-малко благоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа [на] един от признаците, упоменати в член 1;

[...]“.

8. Член 6 от същата директива гласи:

„1. Независимо от член 2, параграф 2, държавите членки могат да регламентират, че разлики в третирането на основание възраст не представлява[т] дискриминация, ако в контекста на национално[то] право, те са обективно и обосновано оправдани от законосъобразна цел, включително законосъобразна политика по заетостта, трудов пазар и цели на професионалното обучение и, ако средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими. Такива разлики в третирането могат да включват освен другото:

а) създаването на специални условия за достъп до заетост и професионално обучение, заетост и упражняване на занятие, включително условия за уволнение и възнаграждение, на млади хора, по-възрастни работници, лица, които издържат други лица, за да се насърчава тяхната професионална интеграция или да се осигури тяхната защита;

б) определянето на минимални условия за възраст, професионален опит или старшинство в службата за достъп до заетост или до определени ползи, свързани със заетостта;

[...]“.

Б – Датското право

9. Член 2а от Закона за заетите лица (Lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer (funktionærloven) съдържа следните разпоредби във връзка със специалното обезщетение при уволнение:

„1. В случаите на уволнение на работник или служител, който е работил непрекъснато в едно и също предприятие в продължение на 12, 15 или 18 години, при прекратяване на трудовото правоотношение работодателят изплаща на работника или служителя сума в размер съответно на една, две или три месечни работни заплати.

2. Параграф 1 не се прилага, ако към датата на прекратяване на трудовото правоотношение работникът или служителят ще получава пенсия по общата пенсионноосигурителна схема^[4].

3. Не се изплаща обезщетение при уволнение, ако към датата на прекратяване на трудовото правоотношение работникът или служителят ще получава пенсия за осигурителен стаж и възраст от работодателя и е включен в посочената пенсионноосигурителна схема преди навършване на 50-годишна възраст.

[...]“.

10. Højesteret (Върховният съд) уточнява, че Кралство Дания транспонира Директива 2000/78 със Закон № 1417 от 22 декември 2004 г. за изменение на Закона за принципа за забрана на дискриминацията на пазара на труда (lov nr. 1417 om ændring af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m. v.)⁵.

11. Освен това запитващата юрисдикция посочва, че след въвеждането през 1971 г. на член 2а от Закона за заетите лица, и по-конкретно след изменението през 2004 г. на Закона срещу дискриминацията, се е произнасяла няколко пъти относно тълкуването на параграф 3 от този член. В решение от 17 януари 2014 г.⁶, в което изразява становището си относно последиците от решението на Съда по дело Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600) във връзка с прилагането на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица от работодатели от публичния сектор, по отношение на съдебната практика, свързана с тази разпоредба и с последиците от посоченото решение, датска запитващата юрисдикция посочва следното:

„Съгласно постоянната съдебна практика (последно в решение на Върховния съд, публикувано в UfR 2008.1892) член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица следва да се тълкува в смисъл, че работниците и служителите нямат право на обезщетение при уволнение, ако имат право на [...] пенсия за осигурителен стаж и възраст, независимо от това дали са решили временно да не получават тази пенсия, а да продължат професионалната си кариера. Законовата разпоредба не е изменяна след решение Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600), но като последица от това решение работодателите от публичния сектор не бива да прилагат въпросната разпоредба, ако съответният работник или служител докаже, че е възнамерявал временно да се откаже от получаването на пенсия за осигурителен стаж и възраст, за да продължи професионалната си кариера“.

4 — Относно тълкуване от Съда на Директива 2000/78 във връзка с член 2а, параграф 2 от Закона за заетите лица вж. решение Ingeniørforeningen i Danmark (C-515/13, EU:C:2015:115).

5 — Наричан по-нататък „Законът срещу дискриминацията“.

6 — Дело 96/2013 и др. (UfR 2014.1119).

II – Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

12. Г-н Rasmussen е уволнен и в края на месец юни 2009 г. е прекратено трудовото му правоотношение с Ajos. Тъй като е работил за това предприятие от 1 юни 1984 г., той има по принцип право на обезщетение при уволнение в размер на три месечни работни заплати съгласно член 2а, параграф 1 от Закона за заетите лица. Тъй като обаче към датата на прекратяване на трудовото правоотношение той бил навършил 60 години и съответно имал право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, дължима от работодателя в съответствие с пенсионноосигурителната схема, към която г-н Rasmussen бил включен преди навършването на 50-годишна възраст, член 2а, параграф 3 от този закон, така както се тълкува в постоянната национална съдебна практика, не допуска г-н Rasmussen да претендира получаване на въпросното обезщетение, независимо че останал на пазара на труда и след прекратяване на трудовото правоотношение.

13. През март 2012 г. Dansk Formands Forening предявява от името на г-н Rasmussen иск срещу Ajos, с който настоява на г-н Rasmussen да бъде изплатено предвиденото в член 2а, параграф 1 от Закона за заетите лица обезщетение при уволнение в размер на три месечни работни заплати. В това отношение синдикалната организация се позовава на решение Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600).

14. На 14 януари 2014 г. Sø- og Handelsretten (Морски и търговски съд) уважава иска на правоприемниците на г-н Rasmussen, който междувременно е починал, за изплащане на въпросното обезщетение при уволнение. Този съд постановява, че от решение Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600) става ясно, че член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица противоречи на Директива 2000/78, и приема, че по-ранното национално тълкуване на тази разпоредба е в противоречие с установения от правото на Съюза общ принцип на недопускане на дискриминация, основана на възраст.

15. Ajos обжалва съдебното решение пред Højesteret (Върховен съд). В подкрепа на жалбата си то твърди, че тълкуването на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица, което да е в съответствие с решение Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600), било *contra legem*. Ajos твърди също, че прилагането на толкова ясна и недвусмислена норма като член 2а, параграф 3 от този закон не може да бъде дерогирано от общия принцип на правото на Съюза за недопускане на дискриминация, основана на възраст, за да не бъдат нарушени принципите на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания.

16. Наследниците, които са правоприемници на г-н Rasmussen, настояват отново да бъде изпълнено задължението за заплащане на обезщетение при уволнение по член 2а, параграф 1 от Закона за заетите лица и на обезщетение по член 7 от Закона срещу дискриминацията.

17. В акта си за преюдициално запитване Højesteret (Върховен съд) напомня, че от решение Dominguez (C-282/10, EU:C:2012:33) следва, че в отношенията между частноправни субекти не е възможно да се признае директен ефект на разпоредбите на дадена директива. В рамките на спор между частноправни субекти евентуално противоречие между разпоредба от вътрешното право и директива следвало да се разреши чрез тълкуване на разпоредбата на националното право в съответствие с правото на Съюза. Въпреки това принципът за съответстващо тълкуване имал предели и не можел да служи за основа на тълкуване *contra legem* на националното право. В настоящия случай обаче съгласно постоянната национална съдебна практика съответстващото тълкуване на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица представлявало именно такава тълкуване *contra legem*.

18. Ето защо следвало да се провери дали на общ принцип на правото на Съюза като принципа за недопускане на дискриминация, основана на възраст, може да се направи позоваване пред частноправен работодател при претендиране на заплащане на предвиденото от датското право обезщетение при уволнение, въпреки че съгласно това право работодателят е освободен от това задължение. По този начин разглежданият случай поставял и въпроса доколко неписан принцип на правото на Съюза може да попречи на частноправен субект да се позове на национална законова разпоредба.

19. За да се извърши тази проверка, трябвало да се изясни дали в това отношение принципът за недопускане на дискриминация, основана на възраст, има същото съдържание и същия обхват като съдържанието и обхвата на Директива 2000/78, или тази директива предвижда по-широка защита от дискриминацията, основана на възраст, от защитата, произтичаща от въпросния принцип.

20. Запитващата юрисдикция иска да установи също, от една страна, дали принципът за недопускане на дискриминация, основана на възраст, както той следва от решения Mangold (C-144/04, EU:C:2005:709) и Küçükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21), може да се прилага пряко в отношенията между частноправни субекти и от друга страна, по какъв начин прякото прилагане на въпросния принцип трябва да се претегля спрямо принципа на правна сигурност и свързания с него принцип на защита на оправданите правни очаквания.

21. Освен това запитващата юрисдикция иска да установи дали в случай като разглеждания в главното производство правото на Съюза позволява на национална юрисдикция да извърши претегляне между принципа за недопускане на дискриминация, основана на възраст, от една страна, и принципите на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания, от друга страна, като стигне до извода, че принципът на правна сигурност има превес над принципа за недопускане на дискриминация, основана на възраст, вследствие на което съгласно националното право работодателят бил освобождаван от задължението да заплаща обезщетението при уволнение.

22. В това отношение запитващата юрисдикция иска също да установи дали при това претегляне може да бъде взето предвид обстоятелството, че работникът или служителът може евентуално да търси обезщетение от датската държава поради несъвместимостта на датското законодателство с правото на Съюза.

23. При тези обстоятелства Højesteret (Върховен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

- „1) Общият принцип на правото на Съюза за недопускане на дискриминация, основана на възраст, допуска ли правна уредба като датското законодателство, съгласно което работниците нямат право да получат обезщетение при уволнение, ако имат право на дължима от работодателя пенсия за осигурителен стаж и възраст по пенсионноосигурителна схема, към която са включени преди навършването на 50-годишна възраст, независимо дали са решили да останат на пазара на труда, или са предпочели да се пенсионират?
- 2) Налице ли е съответствие с правото на Съюза, ако датски съд — сезиран с иск, с който работник иска от работодател от частния сектор да му изплати обезщетение при уволнение, при положение че описаната в първия въпрос датска правна уредба освобождава работодателя от това задължение, като това противоречи на общия принцип на правото на Съюза за недопускане на дискриминация, основана на възраст — извърши претегляне на посочения принцип и на неговия директен ефект спрямо принципа на правна сигурност и свързания с него принцип за защита на оправданите правни очаквания и въз основа на това същият съд достигне до извода, че принципът за недопускане на дискриминация, основана на възраст, отстъпва пред принципа на правна сигурност, в резултат на което съгласно

националното право работодателят бил освободен от задължението да изплати обезщетението при уволнение? За да се установи дали може да се извърши подобно претегляне на принципите, се поставя също така въпросът дали е необходимо да се вземе предвид фактът, че работникът може в зависимост от обстоятелствата да иска обезщетение от държавата поради несъвместимостта на датското законодателство с правото на Съюза“.

III – Анализ

24. Преди да пристъпя към разглеждането на поставените от запитващата юрисдикция въпроси, следва да посоча постановеното от Съда в решение *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600).

25. В това решение от Съда е поискано да се произнесе дали член 2 и член 6, параграф 1 от Директива 2000/78 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която работниците с право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, изплащана от работодателя по пенсионноосигурителна схема, към която са включени преди навършването на 50-годишна възраст, само поради този факт нямат право на специално обезщетение при уволнение, предназначено да улесни професионалната реинтеграция на работниците с над 12-годишен стаж в предприятието.

26. Припомням, че съгласно член 2а, параграф 1 от Закона за заетите лица работник или служител, който е работил непрекъснато в едно и също предприятие в продължение на 12, на 15 или на 18 години, има право на обезщетение при уволнение. Член 2а, параграф 3 от този закон предвижда изключението, че когато към датата на прекратяване на трудовото правоотношение работникът или служителът ще има право да получава пенсия за осигурителен стаж и възраст, изплащана от работодателя, и е включен в съответната пенсионноосигурителна схема, преди да е навършил 50 години, не се изплаща обезщетение при уволнение.

27. Следва да се отбележи, че при представянето на датската правна уредба Съдът посочва пояснението, направено от *Vestre Landsret* (Апелативен съд, Западен регион) че „съгласно постоянната съдебна практика в страната правото на специалното обезщетение при уволнение се погасява, когато при освобождаването на работника или служител частната пенсионноосигурителна схема, в която работодателят е плащал вноски, позволява изплащането на пенсия за осигурителен стаж и възраст, включително когато работникът или служителът не желае да упражни тези пенсионни права“⁷.

28. Съдът приема, че разглежданата национална правна уредба съдържа разлика в третирането, пряко основана на критерия възраст, по смисъла на член 1 във връзка с член 2, параграф 2, буква а) от Директива 2000/78⁸. Той счита, че преследваните със специалното обезщетение при уволнение цели — за защита на работниците с дълъг стаж в предприятието и за подпомагане на професионалната им реинтеграция — могат по принцип да се считат, че са от естеството да оправдаят подобна разлика в третирането на основание възраст⁹.

29. Освен това Съдът приема, че „[о]граничаването на кръга на лицата с право на [...] обезщетение при уволнение до работниците, които към момента на уволнението си нямат право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, за която работодателят е плащал вноски, не се явява необосновано с оглед на преследваната от законодателя цел, а именно да осигури по-голяма защита на работниците, за които преходът към ново трудово правоотношение е

7 — Решение *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600, т. 9).

8 — Пак там (т. 24).

9 — Пак там (т. 31).

затруднен поради дългия стаж в предприятието¹⁰. В допълнение Съдът посочва, че „[ч]лен 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица освен това позволява да се ограничат възможностите за злоупотреба, каквато би била налице, ако работникът получи обезщетение, предназначено да го подпомогне в търсенето на нова работа, докато всъщност смята да излезе в пенсия“¹¹. От това Съдът прави извод, че тази разпоредба „не е явно неподходяща за постигането на преследваната от законодателя законосъобразна цел на политиката по заетостта“¹².

30. По-нататък Съдът проверява дали разглежданата мярка не надхвърля необходимото за постигането на преследваната от законодателя цел. В това отношение той прави следното разграничение.

31. От една страна, като се придържа към текста на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица, Съдът приема, че „доколкото изключва правото на специално обезщетение при уволнение за работниците, които от момента на уволнението ще получават пенсия за осигурителен стаж и възраст от своя работодател, [тази разпоредба] не надхвърля необходимото за постигането на целите, чието равновесие е предначначен[а] да осигури“¹³.

32. От друга страна, Съдът взема предвид пояснението на Vestre Landsret (Апелативен съд, Западен регион) относно обхвата на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица, установен в постоянната национална съдебна практика, съгласно която лицата, които действително ще получават пенсия за осигурителен стаж и възраст от работодателя, се приравняват на лицата, които имат право на такава пенсия. В това отношение Съдът приема, че „като не допуска специалното обезщетение при уволнение да се изплаща на работник, който макар да има право на пенсия за осигурителен стаж и възраст от работодателя, всъщност иска временно да не упражнява това право на пенсия, за да продължи професионалната си кариера, член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица води до прекомерно увреждане на законосъобразните интереси на работниците в такова положение и по този начин надхвърля необходимото за постигането на преследваните с тази разпоредба цели на социалната политика“¹⁴. Следователно според Съда разликата в третирането, която произтича от посочената разпоредба, не може да бъде обоснована с член 6, параграф 1 от Директива 2000/78¹⁵.

33. Становището на датското правителство е, че решение Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600) се отнася до отношение между работник или служител и работодател, който е публичноправен субект, тоест до вертикално правоотношение. От това посоченото правителство заключава, че следователно в това решение Съдът не се произнася по въпроса дали от гледна точка на правото на Съюза, въпреки неговата неприложимост в отношенията между работници или служители и работодатели, които са публичноправни субекти, член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица може да продължи да се прилага в чисто хоризонтално правоотношение — между работник или служител и работодател, който е частноправен субект.

34. Аз обаче считам, че от решение Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600) може да се изведе общият извод, че член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица, както се тълкува от националните съдилища, е несъвместим с член 2 и с член 6, параграф 1 от Директива 2000/78. Макар спорът, във връзка с който е постановено това решение, да е между служител и работодател, който е публичноправен субект, тази национална разпоредба просто не е

10 — Пак там (т. 34).

11 — Пак там.

12 — Решение Ingeniørforeningen i Danmark (C-499/08, EU:C:2010:600, т. 35).

13 — Пак там (т. 40).

14 — Пак там (т. 47).

15 — Пак там (т. 48).

възможно да се прилага в отношенията между работници или служители и работодатели, независимо дали тези отношения се уреждат от публичното или от частното право. Обратна теза би довела до ограничаване на обхвата на посоченото решение само до една категория правоотношения, а именно до тези на публичното право.

35. Ето защо тълкуването на Директива 2000/78, възприето от Съда в решение *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), позволява да се открият причините, поради които член 2а, параграф 3 от Закона за зетите лица, както е тълкуван от националните съдилища, трябва да се счита за несъвместим с Директива 2000/78. Тези причини продължават да са налице, независимо от естеството на съответното правоотношение и независимо дали то се урежда от публичното или от частното право.

36. Според запитващата юрисдикция обаче, когато разрешението, изведено в посоченото решение на Съда, се прилага по спорове между частноправни субекти, възникват някои трудности, които са в основата на настоящото преюдициално запитване.

37. Според запитващата юрисдикция прилагането на така очертаното от Съда разрешение не поставя проблем, когато работодателят е публичноправен субект. Всъщност в този случай противоречието между член 2а, параграф 3 от Закона за зетите лица и Директива 2000/78 според нея може да се преодолее с факта, че работникът или служителът може да се позове на разпоредбите на Директивата, при условие че те са безусловни и достатъчно точни, така че да се изключи прилагането на член 2а, параграф 3 от Закона за зетите лица в конкретен случай.

38. Запитващата юрисдикция напомня, че за сметка на това в отношенията между частноправни субекти не е възможно да се признае на директен ефект разпоредбите на директива. В този контекст тя посочва, че евентуално противоречие между разпоредба от вътрешното право и директива може да се разреши, доколкото е възможно, чрез тълкуване на разглежданата национална разпоредба в смисъл, съответстващ на съответната директива, така че да се ограничи очевидното противоречие между двете норми. Запитващата юрисдикция все пак уточнява, че принципът за тълкуване в съответствие с правото на Съюза има своите предели и по-конкретно, че не може да служи за основа на тълкуване *contra legem* на националното право.

39. Според тази юрисдикция обаче в настоящото дело е налице подобно ограничение, поради което в съответствие със съдебната практика, установена с решения *Mangold* (C-144/04, EU:C:2005:709) и *Kücükdeveci* (C-555/07, EU:C:2010:21), за разрешаване на спора в главното производство, страни по който са два частноправни субекта, би трябвало да се приложи принципът за недопускане на дискриминация, основана на възраст. При това положение прилагането на този принцип би поставило въпроса за претеглянето от запитващата юрисдикция на този принцип и принципите на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания.

40. Смятам, че съображенията, които запитващата юрисдикция следва, за да формулира поставените въпроси, поне отчасти са в съответствие с новото развитие на практиката на Съда относно прилагането на принципа за недопускане на дискриминация, основана на възраст, в спорове между частноправни субекти. Всъщност прилагането на общия принцип на правото на Съюза е в съответствие с тази съдебна практика предвид продължаващия отказ на Съда да признае хоризонтален директен ефект на директивите. Във връзка с това ще припомня, че Съдът последователно приема, че що се отнася до спор между частноправни субекти, съответната директива не може сама по себе си да поражда задължения за частноправните субекти и следователно на самата нея не може да се извършва позоваване в спор с частноправен субект¹⁶.

16 — Вж. по-специално решение *Dominguez* (C-282/10, EU:C:2012:33, т. 37 и цитираната съдебна практика). Вж. също в този смисъл решение *Association de médiation sociale* (C-176/12, EU:C:2014:2, т. 36 и цитираната съдебна практика).

41. При това положение от практиката на Съда следва също, че директивите не са напълно лишени от действие по спорове между частноправни субекти. Задължението на националните съдилища да тълкуват вътрешното право в съответствие със съдържанието и целите на директивите позволява на последните да породят косвено действието си при подобни спорове.

42. Всъщност, що се отнася до ролята на националния съд, когато трябва да се произнесе по спор между частноправни субекти, в който става ясно, че разглежданата национална правна уредба е в противоречие с правото на Съюза, Съдът приема, че „националните юрисдикции са длъжни да осигурят съдебната защита, която произтича за правните субекти от разпоредбите на правото на Съюза, и да гарантират пълното им действие“¹⁷. Освен това „[п]роизтичащото [...] от директива задължение за държавите членки да постигнат предвидения в нея резултат, както и задължението им да предприемат всички необходими мерки, общи или специални, за да осигурят изпълнението на това задължение, тежи върху всички органи на държавите членки, включително върху съдебните органи в рамките на тяхната компетентност“¹⁸.

43. Следователно „от националните юрисдикции се изисква при прилагане на вътрешното право да го тълкуват, доколкото е възможно, в светлината на текста и целите на съответната директива, за да постигнат предвидения от последната резултат и следователно да спазват член 288, трета алинея ДФЕС. Това задължение за съответстващо на директивите тълкуване на националното право всъщност е присъщо за системата на Договора за функционирането на Европейския съюз, доколкото дава възможност на националните юрисдикции в рамките на своята компетентност да осигурят пълната ефикасност на правото на Съюза, когато се произнасят по споровете, с които са сезирани“¹⁹.

44. Това задължение за съответстващо тълкуване се отнася до вътрешноправните норми в тяхната цялост²⁰, включително до националната съдебна практика²¹.

45. Съдът е уточнил също, че „ако чрез прилагане на признатите [в националния правен ред] методи на тълкуване националното право позволява при определени обстоятелства една разпоредба от вътрешния правен ред да се тълкува по такъв начин, че да бъде избегнат [о противоречието] с друга норма на вътрешното право или за тази цел да се [ограничи] обхватът на тази разпоредба, като тя бъде прилагана само доколкото е съвместима с другата норма, юрисдикцията е длъжна да използва същите методи, за да се постигне преследваният с разглежданата директива резултат“²².

46. Ето защо изискването за тълкуване в съответствие с директивите налага „националните юрисдикции да използват всички свои правомощия, като вземат предвид цялото вътрешно право и като приложат признатите от последното методи за тълкуване, за да гарантират пълната ефективност на съответната директива и да стигнат до разрешение, което съответства на преследваната от нея цел“²³.

47. Само ако се окаже, че е невъзможно националните съдилища да тълкуват вътрешното право в съответствие с Директива 2000/78, принципът за недопускане на дискриминация, основана на възраст, се превръща в правната норма за разрешаване на спорове между частноправни субекти, като неутрализира прилагането на националното право, което противоречи на правото на Съюза. Този принцип съответно се явява коректив на липсата на хоризонтален директен ефект на

17 — Вж. по-специално решение *Kücükdeveci* (C-555/07, EU:C:2010:21, т. 45 и цитираната съдебна практика).

18 — Пак там (т. 47 и цитираната съдебна практика).

19 — Вж. по-специално решение *Dominguez* (C-282/10, EU:C:2012:33, т. 24 и цитираната съдебна практика).

20 — Вж. по-специално решение *Association de médiation sociale* (C-176/12, EU:C:2014:2, т. 38 и цитираната съдебна практика).

21 — Решение *Centrosteeel* (C-456/98, EU:C:2000:402, т. 17).

22 — Вж. по-специално решение *Mono Car Styling* (C-12/08, EU:C:2009:466, т. 63 и цитираната съдебна практика).

23 — Вж. по-специално решение *Dominguez* (C-282/10, EU:C:2012:33, т. 27 и цитираната съдебна практика).

Директива 2000/78, както и на невъзможността на националните юрисдикции да тълкуват националното право в съответствие с тази директива. Впрочем считам, че в най-новата съдебна практика Съдът ясно изтъква приоритетната роля, която смята да даде на задължението за тълкуване в съответствие с директивите²⁴.

48. Следователно, преди да прилагат принципа за недопускане на дискриминация, основана на възраст, като оптимално решение за разрешаването на противоречия между правото на Съюза и националното право, националните юрисдикции трябва да проверят надлежно дали тяхното вътрешно право не може да се тълкува в съответствие с Директива 2000/78.

49. В това отношение Съдът уточнява, че изискването за съответстващо тълкуване на националното право има своите предели. Така задължението на националния съд да вземе предвид съдържанието и целта на дадена директива, когато тълкува или прилага релевантните норми на вътрешното право, „се ограничава от общите принципи на правото и не може да служи за основа на тълкуване *contra legem* на националното право“²⁵.

50. Следователно само когато Съдът констатира, въз основа на представените становища, че националната юрисдикция действително е изправена пред такова ограничение, той тълкува общия принцип на правото, който нормата на вторичното право има за цел да конкретизира, в съответствие с възприетия в решение *Kücükdeveci* (C-555/07, EU:C:2010:21) подход. В случай на противоречие между този принцип и националното право Съдът посочва на националната юрисдикция, че в рамките на спор между частноправни субекти може да се направи позоваване на този принцип, за да се изключи прилагането на противоречаща на правото на Съюза национална разпоредба.

51. В рамките на настоящото дело запитващата юрисдикция счита, че не може тълкува националното право в съответствие с Директива 2000/78, тъй като това би означавало да извърши тълкуване *contra legem* на националното право.

52. Вярно е, че съгласно установената съдебна практика единствено националните юрисдикции могат да тълкуват вътрешното право²⁶. Следователно в крайна сметка те трябва да преценят дали националното право може да бъде тълкувано в съответствие с правото на Съюза.

53. Като се има предвид това, смятам, че макар от съображенията, изтъкнати пред Съда в рамките на преюдициалното запитване, да става ясно, че единствената причина, която е пречка за тълкуване на националното право, което да е в съответствие с правото на Съюза, е наличието на установена национална съдебна практика, противоречаща на правото на Съюза, Съдът следва да посочи на националната юрисдикция дали може да вземе предвид такава причина. С други думи, според мен Съдът действа изцяло в рамките на своята компетентност, когато уточнява смисъла, който следва да се влага в предвидените от самия него предели на задължението за съответстващо тълкуване, а именно тълкуването *contra legem*. Следователно духът на сътрудничеството между Съда и националните юрисдикции, който е в основата на преюдициалното производство по член 267 ДФЕС, както и полезното действие на това

24 — Пак там (т. 23, където Съдът отбелязва в самото начало, че „въпросът дали дадена национална разпоредба трябва да се остави без приложение, доколкото противоречи на правото на Съюза, се поставя само ако тази разпоредба не се поддава на тълкуване в съответствие с директивите“). Вж. във връзка с това *Simon*, D. La panacée de l'interprétation conforme: injection homéopathique ou thérapie palliative? — In: De Rome à Lisbonne: les juridictions de l'Union européenne à la croisée des chemins — Mélanges en l'honneur de Paolo Mengozzi. Bruylant, Bruxelles, p. 279. Авторът посочва, че „Съдът все по-ясно отдава известно техническо предимство на метода на съответстващото тълкуване пред останалите последици, свързани с примата“ (стр. 298).

25 — Вж. по-специално решение *Mono Car Styling* (C-12/08, EU:C:2009:466, т. 61 и цитираната съдебна практика). Вж. също в този смисъл решение *Association de médiation sociale* (C-176/12, EU:C:2014:2, т. 39 и цитираната съдебна практика).

26 — Вж. по-специално решения *Adeneler* и др. (C-212/04, EU:C:2006:443, т. 103) и *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587, т. 34).

производство и ефективното прилагане на правото на Съюза предполагат Съдът да посочи на запитващата юрисдикция правилния подход за избягване на неправилно прилагане на пределите на задължението за съответстващо тълкуване, което представлява тълкуване *contra legem* на националното право.

54. Ето защо приканвам Съда да разгледа внимателно причините, поради които запитващата юрисдикция счита, че не може да даде тълкуване на националното право, което да е в съответствие с Директива 2000/78.

55. В това отношение ще припомня, както изрично посочва запитващата юрисдикция, че съгласно постоянната съдебна практика на националните съдилища, последен пример за която е постановеното на 17 януари 2014 г.²⁷ решение, член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица се тълкува в смисъл, че работниците и служителите нямат право на обезщетение при уволнение, ако имат право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, изплащана от работодателя по пенсионноосигурителна схема, към която са включени преди навършването на 50-годишна възраст, независимо дали са избрали временно да не получават тази пенсия, а да продължат професионалната си кариера. При тези обстоятелства според запитващата юрисдикция, ако член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица се тълкува по такъв начин, че да е възможно да се осигури съответствието на тази разпоредба с Директива 2000/78, както е тълкувана от Съда в решение *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), би било налице тълкуване *contra legem*.

56. Изхождайки от тази предпоставка, по-нататък при формулиране на своите въпроси запитващата юрисдикция се съсредоточава върху обхвата на принципа за недопускане на дискриминация, основана на възраст при споровете между частноправни субекти.

57. Поради това следва да се провери дали възприетата от запитващата юрисдикция предпоставка е правилна.

58. В представеното становище наследниците на г-н Rasmussen твърдят преди всичко, че в конкретния случай е възможно при съответстващото тълкуване да се осигури паралелното съществуване на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица и предвидената в Директива 2000/78 забрана на дискриминацията, основана на възраст.

59. В това отношение правоприемниците на г-н Rasmussen уточняват, че в националната съдебна практика член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица се тълкува в смисъл, че изразът „ще получава“ („vil orrebære“) означава „може да получава“ („kan orrebære“). Това тълкуване се основавало на идеята, че възможността на освободения от длъжност работник или служител да активира, ако желае, право на пенсия за осигурителен стаж и възраст и следователно да загуби право на обезщетение при уволнение, или да отложи получаването на пенсия за осигурителен стаж и възраст и по този начин да запази право на обезщетение при уволнение, не трябва да зависи единствено от произволното му желание. Следователно съдилищата взели предвид предполагаемата воля на националния законодател за определяне на обективен критерий за момента, в който искането за обезщетение при уволнение отпада поради правото на работника или служителя да получава пенсия за осигурителен стаж и възраст при прекратяване на трудовото правоотношение.

27 — Вж. бележка под линия 6 от настоящото заключение.

60. Наследниците на г-н Rasmussen оспорват преценката на запитващата юрисдикция, че тълкуване на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица, което може да приведе тази разпоредба в съответствие на Директива 2000/78, както е тълкувана от Съда в решение *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), представлява тълкуване *contra legem*, тъй като според тях подобно съответстващо тълкуване било възможно само в рамките на посочената разпоредба.

61. В това отношение наследниците на г-н Rasmussen препращат към заключението на генералния адвокат Kokott по дело *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:248). В точка 84 от това заключение, като припомня правилото, че единствено националната юрисдикция може да тълкува вътрешното право, генералният адвокат Kokott посочва, че „в настоящия случай [ми изглежда] напълно възможно тълкуване в съответствие с Директива [2000/78]“. В подкрепа на становището си генералният адвокат отбелязва, че „настоящото [стриктно] прилагане на изключението по член 2а, параграф 3 от [Закона за заетите лица] почива единствено върху тълкуването му в датската съдебна практика. Текстът на разпоредбата [...] може да бъде тълкуван и в смисъл, че става дума само за лица, които *действително ще получават* пенсия за осигурителен стаж и възраст, без непременно да се имат предвид и лицата, които просто *са придобили* право на пенсия за осигурителен стаж и възраст“.

62. В идентичен смисъл и макар да не разглежда по-задълбочено това разрешение, Европейската комисия посочва в представеното становище, че изведеното в националната съдебна практика тълкуване не следва непременно от член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица, тъй като изразът „ще получава“ изглежда може да се тълкува и в смисъл, че работникът губи правото си на обезщетение при уволнение само в случаите, когато действително се ползва от правото си на пенсия за осигурителен стаж и възраст.

63. Накрая ще отбележа, че в становището, представено по делото, по което е постановено решение *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), самото датско правителство изглежда не счита за невъзможно тълкуване на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица, което да е в съответствие с Директива 2000/78. Всъщност то посочва, че макар Съдът да не е възприел позицията, която то тогава е защитавало, а именно съвместимостта между националното право и Директивата, „националната юрисдикция следва да провери дали при тълкуване на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица в съответствие с Директива [2000/78] може да постигне резултат, който остава в рамките на [тази] директива, без да е необходимо да обяви [тази разпоредба] за неприложима в отношенията между работници или служители, които са частноправни субекти, и техните работодатели“²⁸.

64. Намирам това предложение за особено подходящо, доколкото както в контекста на делото, по което е постановено решение *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), така и в контекста на настоящото дело техниката на съответстващото тълкуване позволява да се ограничи обхватът на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица, както изрично следва от текста на тази разпоредба. За сметка на това разрешението, което се състои във възможността изцяло да се изключи прилагането на посочената разпоредба, не е подходящо, тъй като в посоченото решение Съдът само отбелязва, че възприетото от националните юрисдикции тълкуване на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица е несъвместимо с Директива 2000/78.

65. В действителност, както посочих, от решение *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600) не следва, че самият текст на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица е несъвместим с Директива 2000/78. Тъкмо обратното, в това решение Съдът приема, че тълкувана стриктно тази разпоредба може да бъде обоснована с цел, насочена към закрилата на

28 — Точка 42.

заетостта. Разширяването на обхвата на установеното в съдебната практика правило по отношение на работниците, които могат да получават пенсия за осигурителен стаж и възраст, без проверка дали случаят е такъв, се разглежда от Съда като противоречащо на Директива 2000/78. Съображенията на Съда поставят имплицитно под въпрос съгласуваността на националната норма, както е тълкувана от националните съдилища: защо да се лишават работниците, които искат временно да не получават пенсия за осигурителен стаж и възраст, а да продължат професионалната си кариера, от възможността да ползват мярка, която е предназначена именно да им съдейства да си намерят работа?

66. В този контекст прилагането от запитващата юрисдикция на тълкуване на националното право, което да е в съответствие с Директива 2000/78, е най-подходящият инструмент за разрешаването на противоречията между националното право и правото на Съюза, доколкото позволява да се неутрализира даденият в националната съдебна практика смисъл на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица, който противоречи на тази директива, и да се придаде на националната разпоредба смисъл, който не само съответства на нейния текст, но и на посочената директива.

67. В това отношение следва да бъдат добре очертани положенията, в които съответстващото тълкуване е невъзможно, и по-точно какво означава тълкуване *contra legem*.

68. Латинският израз „*contra legem*“ буквално означава „срещу закона“. Според мен за тълкуване *contra legem* трябва да се счита тълкуване, което противоречи на самия текст на съответната национална разпоредба. С други думи, национална юрисдикция е изправена пред пречка, представляваща тълкуване *contra legem*, когато ясният и недвусмислен текст на дадена национална разпоредба изглежда несъвместим с този на директива. В този смисъл Съдът приема, че тълкуването *contra legem* представлява ограничаване на задължението за съответстващо тълкуване, тъй като не може да изисква от националните юрисдикции да възползват от тълкувателните си правомощия в такава степен, че да се подмени компетентността на законодателната власт.

69. Както стана ясно, запитващата юрисдикция изобщо не се намира в такова положение. Всъщност, ако тя прибегне до тълкуване на член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица, което да е в съответствие с Директива 2000/78, по никакъв начин не би се стигнало до налагане на задължение за пренаписване на тази национална разпоредба. Следователно запитващата юрисдикция не навлиза в сферата на компетентност на националния законодател.

70. Прилагането на съответстващо тълкуване от страна на запитващата юрисдикция предполага единствено, че тя трябва да промени практиката си, за да се гарантира, че тълкуването на Директива 2000/78, дадено в решение *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), се прилага изцяло в националния правен ред не само в отношенията между работодатели и работници или служители, които са публичноправни субекти, но и между тези, които са частноправни субекти.

71. Като изисква от запитващата юрисдикция да промени практиката си, Съдът по никакъв начин не задължава тази юрисдикция да надхвърли своите правомощия. Той напомня на тази юрисдикция основната ѝ роля да „осигур[и] съдебната защита, която произтича за правните субекти от разпоредбите на правото на Съюза, и да гарантир[а] пълното им действие“²⁹. Съдът ѝ напомня също, че „[п]роизтичащото [...] от директива задължение за държавите членки да

29 — Вж. по-специално решение *Kücükdeveci* (C-555/07, EU:C:2010:21, т. 45 и цитираната съдебна практика).

постигнат предвидения в нея резултат, както и задължението им да предприемат всички необходими мерки, общи или специални, за да осигурят изпълнението на това задължение, тежи върху всички органи на държавите членки, включително върху съдебните органи в рамките на тяхната компетентност³⁰.

72. Поради това пречките в съдебната практика не са сравними с пречките, изразяващи се в съществуването на национална законова разпоредба, чийто текст е в противоречие с дадена норма от правото на Съюза. Всъщност в последния случай пречките не може да се отстранят от национална юрисдикция, тъй като това би означавало тя да подмени компетентността на законодателната власт, пренаписвайки съответната разпоредба.

73. Ще добавя, че ако се приеме, че е налице установена национална съдебна практика, противоречаща на правото на Съюза, и това може да представлява пречка националната юрисдикция да тълкува дадена национална разпоредба в съответствие с правото на Съюза, съществено би се ограничил потенциалът на тази техника за разрешаване на противоречия между правото на Съюза и националното право.

74. Освен това считам, че в положение като разглежданото в главното производство нито принципът на правна сигурност, нито принципът за защита на оправданите правни очаквания не са пречка за прилагането на тълкуване на член 2а, параграф 3 от Закона за зетите лица от запитващата юрисдикция, което да е в съответствие с Директива 2000/78.

75. По-конкретно моят анализ не се променя от обстоятелството, че в резултат на това тълкуване на националното право от запитващата юрисдикция би се стигнало до поразждане на задължение за работодателят да изплати обезщетението при уволнение по спора в главното производство.

76. Вярно е, че съгласно практиката на Съда „задължението на националния съд да се позове на съдържанието на директива, когато тълкува релевантните норми на вътрешното право, се ограничава, когато подобно тълкуване води до това на частноправен субект да се противопостави задължение, предвидено в нетранспонирана директива, или особено когато води въз основа на директивата и при липсата на закон, приет за нейното прилагане, до определяне или утежняване на наказателната отговорност на тези, които са нарушили нейните разпоредби“³¹. Тази съдебна практика обаче се отнася преди всичко до пределите на задължението за съответстващо тълкуване в наказателноправната област³² и според мен не следва да се разбира като забраняваща тълкуване на националното право в съответствие с директива, което би означавало да се установи задължение в тежест на работодателите за изплащане на обезщетение при уволнение като разглежданото в главното производство.

77. Ако е необходимо да се разбира стриктно формулировката, че задължението на националния съд да се позове на съдържанието на директива при тълкуване на релевантните норми на националното право, се ограничава, когато вследствие на подобно тълкуване предвидено в нетранспонирана директива задължение се противопоставя на частноправен субект, би се

30 — Пак там (т. 47 и цитираната съдебна практика).

31 — Вж. по-специално решение *Argento* (C-168/95, EU:C:1996:363, т. 42 и цитираната съдебна практика).

32 — Вж. по-специално решение *Caronna* (C-7/11, EU:C:2012:396, т. 51 и 52, както и цитираната съдебна практика).

стигнало до налагане на драстични ограничения на принципа за тълкуване на националното право в съответствие с директивите на Съюза³³. Ето защо не мисля, че това ограничаване на задължението за съответстващо тълкуване може да се прилага извън контекста на наказателно производство, което впрочем е в основата на това съображение на Съда³⁴.

78. Освен това в положение като разглежданото в главното производство задължение на работодателя за заплащане на обезщетение при уволнение би произтичало не пряко от Директива 2000/78, а от самото национално право, което благодарение на съответстващото тълкуване ще има обхват, който е в съответствие с неговия текст. С други думи, в случая не става въпрос за положение, в което съответстващото тълкуване би довело до това на частноправен субект да се противопостави задължение, предвидено в директива, без в действащото национално право да се съдържа подкрепа за това. Националната разпоредба, лишена от противоречащият на правото на Съюза смисъл, би възложила на работодателя задължението за изплащане на обезщетение при уволнение.

79. Накрая, следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика „тълкуването, което Съдът дава на норма от правото на Съюза при упражняване на предоставените му с член 267 ДФЕС правомощия, изяснява и уточнява, когато е необходимо, значението и приложното поле на тази норма, както тя трябва или е трябвало да се разбира и прилага от момента на влизането ѝ в сила. С други думи, постановеното в производство по преюдициално запитване решение има не конститутивно, а чисто декларативно действие, като последица от което по принцип то произвежда действие от датата на влизане в сила на тълкуваната норма“³⁵. Според Съда „[от това следва, че] така разтълкувана, нормата може и трябва да се прилага от съда дори към правоотношения, възникнали и установени преди решението по искането [з]а тълкуване, ако освен това са налице условията, които позволяват пред компетентните юрисдикции да се отнесе спор по прилагането на посочената норма“³⁶.

80. Освен това Съдът трайно приема е, че „[той] може да ограничи [единствено по изключение, въз основа на присъщия на правния ред на Съюза общ принцип на правна сигурност,] възможността всяко заинтересовано лице да се позов[е на разпоредба, на която той е дал тълкуване], за да [оспори основани на добросъвестност] правоотношения“³⁷. В допълнение „[съгласно] постоянната практика на Съда такова ограничение може да се допусне единствено в решението по исканото тълкуване“³⁸. Действително според Съда „е необходимо да се определи един[-]единствен момент, който да установява действието във времето на поисканото тълкуване, което той прави във връзка с разпоредба на [правото на Съюза]. В това отношение принципът, [че] ограничение се допуска само в решението по исканото тълкуване, гарантира равно третиране [по отношение] на това право на държавите членки и другите [правни субекти] и по този начин изпълнява и произтичащите от принципа на правната сигурност изисквания“³⁹.

81. Следва обаче да се посочи, че в решение *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600) Съдът не ограничава във времето действието на възприетото от него тълкуване на Директива 2000/78 във връзка с член 2а, параграф 3 от Закона за заетите лица. В рамките на настоящото преюдициално запитване Съдът не трябва да се произнася отново по съвместимостта на тази разпоредба с посочената директива — поставен е единствено въпросът как проблем с несъвместимост между правото на Съюза и националното право се разрешава в

33 — Вж. заключението на генералния адвокат Jacobs по дело *Centrosteeel* (C-456/98, EU:C:2000:137, т. 34).

34 — Пак там. Вж. по-специално в тази връзка *Lenaerts, K. et Corthaut, T. Of birds and hedges: the role of primacy in invoking norms of EU law.* — *European Law Review*, 3/2006, vol. 31, p. 287, p. 295 et 296, както и коментарите по решение *Pfeiffer* и др. (C-397/01—C-403/01, EU:C:2004:584) на *Prechal, S.* — *Common Market Law Review*, 2005, vol. 42, p. 1445, point 6.4, p. 1459 et 1460.

35 — Вж. по-специално решение *Pohl* (C-429/12, EU:C:2014:12, т. 30 и цитираната съдебна практика).

36 — Вж. по-специално решение *Meilicke* и др. (C-292/04, EU:C:2007:132, т. 34 и цитираната съдебна практика).

37 — Пак там (т. 35 и цитираната съдебна практика).

38 — Пак там (т. 36 и цитираната съдебна практика).

39 — Пак там (т. 37).

рамките на спор между частноправни субекти. Следователно в рамките на настоящото преюдициално запитване Съдът не може да ограничи действието във времето на решение *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), дори и да се иска той да направи това, какъвто не е конкретният случай.

82. Макар при обстоятелствата в настоящото дело на запитващата юрисдикция да е предоставена компетентност да ограничи задължението си за съответстващо тълкуване, като изтъква принципа на правна сигурност, това би означавало да се ограничи действието във времето на решение *Ingeniørforeningen i Danmark* (C-499/08, EU:C:2010:600), въпреки че Съдът не счита, че този принцип дава основание за такова ограничение. Както обаче може да се заключи въз основа на посочената по-горе съдебна практика във връзка с действието във времето на решенията, постановени по преюдициално запитване, единствено Съдът решава дали да наложи ограничения във времето на тълкуването, което прави⁴⁰.

83. От гореизложеното следва, че при спор между частноправни субекти, по отношение на които се прилага Директива 2000/78, запитващата юрисдикция е длъжна да тълкува разпоредбите на националното право, когато ги прилага, по начин, който дава възможност тези разпоредби да се прилагат в съответствие с текста и целта на Директивата. Наличието на установена национална съдебна практика, която противоречи на Директива 2000/78, не представлява пречка запитващата юрисдикция да изпълни задължението си за съответстващо тълкуване. Освен това при обстоятелства като разглежданите в главното производство нито принципът на правна сигурност, нито принципът за защита на оправданите правни очаквания не са пречка за изпълнението на това задължение.

IV – Заключение

84. С оглед на гореизложените съображения предлагам на Съда да отговори на поставените от Нøjesteret (Върховен съд) въпроси по следния начин:

„Ако е сезирана със спор между частноправни субекти, попадащ в приложното поле на Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите, по който спор запитващата юрисдикция следва да приложи разпоредби на националното право, тя е длъжна да тълкува тези разпоредби по такъв начин, че да могат да се приложат в съответствие с текста и целта на Директивата. Наличието на установена национална съдебна практика, която противоречи на Директива 2000/78, не представлява пречка за изпълнението на задължението за съответстващо тълкуване от запитващата юрисдикция. Освен това при обстоятелства като разглежданите в главното производство нито принципът на правна сигурност, нито принципът за защита на оправданите правни очаквания не препятстват изпълнението на това задължение“.

40 — Вж. решение *Вага* и др. (309/85, EU:C:1988:42, т. 13).